DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Aşağıdaki deneme parçasını okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Ninninin Sözlüğü***
>
> *Beşikteki bebek henüz tek kelime bilmez. Annesinin "Uyusun da büyüsün ninni" diye başlayan sesini duyduğunda ne uyumanın ne de büyümenin anlamını bilir. Yine de susar, gözkapakları ağırlaşır. Demek ki söz, anlamı kavranmadan da bir yere ulaşabiliyor.*
>
> *Ninni haber vermez. "Yarın hava yağmurlu olacak." cümlesi gibi bir bilgi taşımaz; taşıdığı şey bir sıcaklık, bir güvendir. Ninnide sözcükler anlamlarını bir kenara bırakıp sesleriyle konuşur: Aynı ezgi döner, aynı uyak geri gelir, ses alçalır ve yükselir. Gündelik konuşmada sözcük bir taşıyıcıdır, yükünü bırakınca unutulur. Ninnide ise sözcük, söylendiği anın kendisi olur.*
>
> *Belki de bu yüzden en eski şiirlerimiz yazılmadan önce söylenmiştir. Türkü de mani de ağıt da önce bir sesin içinde yaşamış, sonra kâğıda geçmiştir. Edebî sözün inceliği yalnızca ne dediğinde değil, nasıl dediğindedir; ses, ölçü ve tekrar, anlamın taşıyamadığı yükü taşır. Bebek bunu ilk ninnisinde öğrenir, biz ise büyüdükçe unuturuz.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Yazar ninniyi gündelik konuşmadan hangi yönleriyle ayırmaktadır? Metinden hareketle **iki** farkı kendi cümlelerinizle yazınız.

1.2. Aşağıdaki tabloda metinden alınan iki ifade verilmiştir. Her ifadenin metinde taşıdığı anlamı tabloya yazınız.

Metindeki ifade	Metinde taşıdığı anlam
"sesleriyle konuşur"	
"anlamın taşıyamadığı yükü taşır"	

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

1.3. Yazar, ikinci paragraftaki "Yarın hava yağmurlu olacak." cümlesini yalnızca bilgi veren gündelik dile örnek olarak vermiştir. Bu cümleyi, aynı durumu sezdiren ve **en az bir edebî sanat** (benzetme, kişileştirme, konuşturma, abartma, zıtlık vb.) içeren bir cümleye dönüştürünüz. Kullandığınız edebî sanatın adını yazınız.

2. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Bülbül***
>
> *Gülşende gülün rengi solunca ağlar bülbül,*
> *Şebnem gibi gözleri dolunca ağlar bülbül.*
>
> *Bahar göçüp bağ ıssız kalınca ağlar bülbül,*
> *Dalda diken, yerde yaprak bulunca ağlar bülbül.*
>
> *Aşk odu sinesini sarınca ağlar bülbül,*
> *Kimseler dinlemez, dil susunca ağlar bülbül.*
>
> *Sanma ki bu yanık ses yalnız bir kuşa ait,*
> *Gönül de bülbül olur, yâr gidince ağlar.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*
>
> *Sözlükçe: gülşen: gül bahçesi · şebnem: çiy · od: ateş · sine: göğüs, gönül · yâr: sevgili*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan ifadeler verilmiştir. Her ifadenin şiirdeki bağlam anlamını ve okurda

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

uyandırdığı çağrışımı tabloya yazınız.

İfade	Bağlam anlamı	Uyandırdığı çağrışım
gülün rengi solunca		
bahar göçüp		
aşk odu		

2.2. Şiirin ilk üç beytinden hareketle bülbülün ağlamasına yol açan **iki** nedeni yazınız. Her nedeni şiirden **bir** dizeyle destekleyiniz.

2.3. Son beyitte şiirin söyleyişinde bir değişiklik olur. Bu beyitte bülbülün ağlayışı kime bağlanmaktadır? Buradan hareketle şiirin **örtük iletisini** bir cümleyle yazınız.

3. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Sabah Fırını***
>
> *Sokak daha uyanmadan yanar fırının ışığı,*
> *Buğulu camda titrer sarı bir sıcaklık.*
> *Kürek girer, kürek çıkar, çıtırdar ekmeğin kabuğu,*
> *Bir koku sokulur yorganlara, uyanır mahalle yavaşça.*
>
> *Simitçi tablasını yükler omzuna,*
> *Eşikte kedi bekler payını.*
> *Sanki bütün sokak bir somun ekmekte*
> *Bölüşür o ilk sıcaklığı.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Bir öğrenci, "Sabah Fırını" şiirini betimleme paragrafına dönüştürmek için aşağıdaki taslağı yazmıştır. Taslaktaki numaralı cümlelerin **her birinde bir** yazım ya da noktalama yanlışı vardır.

> ***Öğrencinin taslağı***
>
> *(1) Sabah'ın ilk ışıkları henüz sokağa düşmemişti ama mahalle fırınının penceresi çoktan aydınlanmıştı. (2) Buğulu camın ardında simitler poğaçalar ve somunlar sıra sıra diziliyordu. (3) Fırının ustası hasan uzun küreğini ateşe daldırıp çıkarıyordu. (4) Kabuğu çıtırdayan ekmeklerin kokusu yorganların altındaki herkeze ulaşıyordu. (5) Eşikte bekleyen kedi bile bu kokuya karşı birşey yapamıyordu. (6) Bu sıcaklığı paylaşmak istemeyen varmı?*

Her cümledeki yanlışı bulup doğru biçimini ve uyulmayan kuralı tabloya yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Cümle	Doğru biçim	Uyulmayan kural
1		
2		
3		
4		
5		
6		

3.2. "Sabah Fırını" şiirindeki fırını bu kez **akşam, kapanış saatinde** düşünerek **5–7 cümlelik** bir betimleme paragrafı yazınız. Paragrafınızda aşağıdaki ölçütlere uyunuz:

- Fırını belirginleştiren en az **iki duyuya** (görme, işitme, koklama, dokunma, tatma) ait ayrıntı kullanınız.
- En az **bir** benzetme ya da kişileştirme yapınız.
- Şiirden en az **iki** sözcüğü (ör. buğulu, kürek, eşik, tabla, somun) paragrafınızda kullanınız.
- Paragrafınız tek bir ana duygu etrafında kurulmalı, giriş ve gelişme cümleleri belirgin olmalıdır.
- Yazım ve noktalama kurallarına uyunuz.

4. Aşağıdaki hikâye parçasını okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Kavşak***
>
> *Babasının elinde bavuluyla yürüyüp gittiği o köy kavşağını Murat hiç unutamamıştı. Babasının sırtı giderek küçülmüş, yol onu yutmuştu; bir daha da geri dönmemişti. O günden sonra Murat her kavşakta durur, sanki biri geri dönecekmiş gibi bir süre beklerdi.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Şehirde çalışmaya başladığında da bu alışkanlık sürdü. Her akşam iş çıkışı büyük kavşakta trafik ışıkları kırmızıya döndüğünde o da durur, çevresindeki yüzlere bakardı. Kimse onu tanımıyordu, o da kimseyi. Ama beklemenin kendisi ona tanıdık geliyordu, neredeyse sıcak.

Bir akşam yaşlı bir adam yanına yaklaştı: "Evladım, bir şey mi kaybettin?" Murat gülümsedi. "Hayır," dedi, "galiba yeni buluyorum." Adam anlamadı, yoluna devam etti. Ertesi akşam Murat kavşağa ışık yeşilken geldi ve yıllardır ilk kez arkasına bakmadan karşıya geçti.

(Sınav için yazılmış özgün metin)

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Aşağıdaki tabloda hikâyeye ait bazı kavramlar verilmiştir. Tablodaki boş hücreleri hikâyeden hareketle doldurunuz.

Kavram	Hikâyedeki karşılığı
Başkahraman	
Çatışma	
Konu	
Tema	

4.2. Yaşlı adamın sorusundan sonra Murat'ın davranışında bir değişiklik olur. Bu değişikliğin **nedenini** ve **sonucunu** hikâyeden birer kanıt göstererek açıklayınız.

5. Aşağıdaki anıyı okuyup soruları cevaplayınız.

Gölge Diken Adam

Ortaokula başladığım yılın sonbaharıydı. Komşumuz Rıza Amca bir sabah elinde küçük bir zeytin fidanıyla kapımızı çaldı, beni de bahçesine çağırdı. Birlikte çukuru kazdık, fidanı diktik, dibine can suyunu döktük. İşimiz bitince yetmişini çoktan geçmiş olan Rıza Amca toprağa bakıp güldü: "Bunun bol zeytinini ben göremem evladım."

Bu söz bana çok tuhaf gelmişti. İnsan, meyvesini göremeyeceği ağacı neden dikerdi? Günlerce annemi, babamı, öğretmenimi bu soruyla bunalttım; hiçbirinin cevabı içime sinmedi.

Hafta sonu Rıza Amca beni bahçesinin dibindeki yaşlı ceviz ağacının altına oturttu. "Bunu kim dikti, biliyor musun?" diye sordu. Bilmiyordum. "Ben de bilmiyorum," dedi, "ama altmış yıldır gölgesinde oturuyorum." O an sorumun cevabını buldum: Rıza Amca o sabah bir fidan değil, hiç tanımayacağı insanlar için bir gölge dikmişti. Bugün o zeytinin altından her geçişimde bunu yeniden düşünürüm.

(Sınav için yazılmış özgün metin)

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Bu metnin **anı** türünde yazıldığını gösteren **iki** özelliği yazınız. Her özelliği metinden bir ifadeyle destekleyiniz.

5.2. Metnin **ana düşüncesini** ve metindeki **bir yardımcı düşünceyi** yazınız.

6. Aşağıda iki özgün metin verilmiştir. Metinlerden biri hikâye, diğeri anı türündedir. Metinleri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Metin A — Kayıp Kelime***
>
> *Marangoz Halil Usta'nın yanına çırak girdiği ilk hafta Kerem, ustasının sık sık söylediği bir kelimeye takıldı: emek. Usta, bitmiş bir dolabın kapağını okşarken de bir müşteri pazarlık ederken de bu kelimeyi ağzından düşürmüyordu. Bir akşam Kerem dayanamadı: "Usta, emek dediğin ne ki? Çalışmak işte." Halil Usta cevap vermedi, köşedeki budaklı bir ceviz tahtasını gösterdi: "Bundan bir tabure yapacaksın. Bitince konuşuruz."*
>
> *Kerem tam üç hafta o tahtayla uğraştı. İki kez yanlış kesti, bir kez elini sıyırdı, geceleri zımpara sesini rüyasında duydu. Tabure bittiğinde ayakları hafifçe sallanıyordu ama onundu.*
>
> *Ertesi gün dükkâna gelen bir müşteri tabureyi eline alıp "Buna bu kadar para verilir mi?" diye güldü. Kerem'in yüzü kızardı; bir şey söylemek istedi ama sustu. Müşteri gidince Halil Usta göz ucuyla ona baktı: "Eee, emek neymiş?" Kerem tabureyi okşadı: "Çalışmak değilmiş usta," dedi, "çalıştığın şeye kendinden bir parça bırakmakmış."*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*
>
> ***Metin B — Sözlükteki Boşluk***
>
> *Lise ikinci sınıftaydım. Edebiyat öğretmenimiz bir gün tahtaya şu cümleyi yazdı: "Bazı kelimeler sözlükte değil, yaşanmışlıkta gizlidir." O sırada bu cümle bana anlamsız gelmişti. Sözlük, kelimelerin tam da siyah beyaz, sırayla durduğu yer değil miydi?*
>
> *Yıllar geçti. Babam hastalandığında ben başka bir şehirdeydim. Telefonda sesini duyunca içimde bir şey gerildi; o gerilmeye ne ad vereceğimi bilemedim. Ertesi gün eski sözlüğümü açıp "çaresizlik" kelimesini buldum. Tanımı doğruydu ama bana o telefon sesini, o gerilmeyi veremiyordu.*
>
> *O gün öğretmenimizin cümlesini anladım.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Aşağıdaki karşılaştırma tablosunda boş bırakılan hücreleri iki metne dayanarak doldurunuz.

Ölçüt	Metin A	Metin B
Tür		
Gerçeklikle ilişkisi		
Anlamı aranan kelime		

6.2. İki metinde de bir kelimenin anlamı sözlük tanımıyla değil, yaşanan bir deneyimle kavranmaktadır. Bu ortak noktadan hareketle iki metnin **"Anlam Arayışı"** temasıyla ilişkisini **iki cümleyle** açıklayınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif

DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 2. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 2. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Aşağıdaki deneme parçasını okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Ninninin Sözlüğü***
>
> *Beşikteki bebek henüz tek kelime bilmez. Annesinin "Uyusun da büyüsün ninni" diye başlayan sesini duyduğunda ne uyumanın ne de büyümenin anlamını bilir. Yine de susar, gözkapakları ağırlaşır. Demek ki söz, anlamı kavranmadan da bir yere ulaşabiliyor.*
>
> *Ninni haber vermez. "Yarın hava yağmurlu olacak." cümlesi gibi bir bilgi taşımaz; taşıdığı şey bir sıcaklık, bir güvendir. Ninnide sözcükler anlamlarını bir kenara bırakıp sesleriyle konuşur: Aynı ezgi döner, aynı uyak geri gelir, ses alçalır ve yükselir. Gündelik konuşmada sözcük bir taşıyıcıdır, yükünü bırakınca unutulur. Ninnide ise sözcük, söylendiği anın kendisi olur.*
>
> *Belki de bu yüzden en eski şiirlerimiz yazılmadan önce söylenmiştir. Türkü de mani de ağıt da önce bir sesin içinde yaşamış, sonra kâğıda geçmiştir. Edebî sözün inceliği yalnızca ne dediğinde değil, nasıl dediğindedir; ses, ölçü ve tekrar, anlamın taşıyamadığı yükü taşır. Bebek bunu ilk ninnisinde öğrenir, biz ise büyüdükçe unuturuz.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Yazar ninniyi gündelik konuşmadan hangi yönleriyle ayırmaktadır? Metinden hareketle **iki** farkı kendi cümlelerinizle yazınız.

1.2. Aşağıdaki tabloda metinden alınan iki ifade verilmiştir. Her ifadenin metinde taşıdığı anlamı tabloya yazınız.

Metindeki ifade	Metinde taşıdığı anlam
"sesleriyle konuşur"	
"anlamın taşıyamadığı yükü taşır"	

1.3. Yazar, ikinci paragraftaki "Yarın hava yağmurlu olacak." cümlesini yalnızca bilgi veren gündelik dile örnek olarak vermiştir. Bu cümleyi, aynı durumu sezdiren ve **en az bir edebî sanat** (benzetme, kişileştirme, konuşturma, abartma, zıtlık vb.) içeren bir cümleye dönüştürünüz. Kullandığınız edebî sanatın adını yazınız.

2. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Bülbül***
>
> *Gülşende gülün rengi solunca ağlar bülbül,*
> *Şebnem gibi gözleri dolunca ağlar bülbül.*
>
> *Bahar göçüp bağ ıssız kalınca ağlar bülbül,*
> *Dalda diken, yerde yaprak bulunca ağlar bülbül.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Aşk odu sinesini sarınca ağlar bülbül,
Kimseler dinlemez, dil susunca ağlar bülbül.

Sanma ki bu yanık ses yalnız bir kuşa ait,
Gönül de bülbül olur, yâr gidince ağlar.

(Sınav için yazılmış özgün metin)

Sözlükçe: gülşen: gül bahçesi · şebnem: çiy · od: ateş · sine: göğüs, gönül · yâr: sevgili

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Aşağıdaki tabloda şiirden alınan ifadeler verilmiştir. Her ifadenin şiirdeki bağlam anlamını ve okurda uyandırdığı çağrışımı tabloya yazınız.

İfade	Bağlam anlamı	Uyandırdığı çağrışım
gülün rengi solunca		
bahar göçüp		
aşk odu		

2.2. Şiirin ilk üç beytinden hareketle bülbülün ağlamasına yol açan **iki** nedeni yazınız. Her nedeni şiirden **bir** dizeyle destekleyiniz.

2.3. Son beyitte şiirin söyleyişinde bir değişiklik olur. Bu beyitte bülbülün ağlayışı kime bağlanmaktadır? Buradan hareketle şiirin **örtük iletisini** bir cümleyle yazınız.

3. Aşağıdaki şiiri okuyup soruları cevaplayınız.

Sabah Fırını

Sokak daha uyanmadan yanar fırının ışığı,
Buğulu camda titrer sarı bir sıcaklık.
Kürek girer, kürek çıkar, çıtırdar ekmeğin kabuğu,
Bir koku sokulur yorganlara, uyanır mahalle yavaşça.

Simitçi tablasını yükler omzuna,
Eşikte kedi bekler payını.
Sanki bütün sokak bir somun ekmekte
Bölüşür o ilk sıcaklığı.

(Sınav için yazılmış özgün metin)

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Bir öğrenci, "Sabah Fırını" şiirini betimleme paragrafına dönüştürmek için aşağıdaki taslağı yazmıştır. Taslaktaki numaralı cümlelerin **her birinde bir** yazım ya da noktalama yanlışı vardır.

Öğrencinin taslağı

(1) Sabah'ın ilk ışıkları henüz sokağa düşmemişti ama mahalle fırınının penceresi çoktan aydınlanmıştı. (2) Buğulu camın ardında simitler poğaçalar ve somunlar sıra sıra diziliyordu. (3) Fırının ustası hasan uzun küreğini ateşe daldırıp çıkarıyordu. (4) Kabuğu çıtırdayan ekmeklerin kokusu yorganların altındaki

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> *herkeze ulaşıyordu. (5) Eşikte bekleyen kedi bile bu kokuya karşı birşey yapamıyordu. (6) Bu sıcaklığı paylaşmak istemeyen varmı?*

Her cümledeki yanlışı bulup doğru biçimini ve uyulmayan kuralı tabloya yazınız.

Cümle	Doğru biçim	Uyulmayan kural
1		
2		
3		
4		
5		
6		

3.2. "Sabah Fırını" şiirindeki fırını bu kez **akşam, kapanış saatinde** düşünerek **5–7 cümlelik** bir betimleme paragrafı yazınız. Paragrafınızda aşağıdaki ölçütlere uyunuz:

- Fırını belirginleştiren en az **iki duyuya** (görme, işitme, koklama, dokunma, tatma) ait ayrıntı kullanınız.
- En az **bir** benzetme ya da kişileştirme yapınız.
- Şiirden en az **iki** sözcüğü (ör. buğulu, kürek, eşik, tabla, somun) paragrafınızda kullanınız.
- Paragrafınız tek bir ana duygu etrafında kurulmalı, giriş ve gelişme cümleleri belirgin olmalıdır.
- Yazım ve noktalama kurallarına uyunuz.

4. Aşağıdaki hikâye parçasını okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Kavşak***
>
> *Babasının elinde bavuluyla yürüyüp gittiği o köy kavşağını Murat hiç unutamamıştı. Babasının sırtı giderek küçülmüş, yol onu yutmuştu; bir daha da geri dönmemişti. O günden sonra Murat her kavşakta durur, sanki biri geri dönecekmiş gibi bir süre beklerdi.*
>
> *Şehirde çalışmaya başladığında da bu alışkanlık sürdü. Her akşam iş çıkışı büyük kavşakta trafik ışıkları kırmızıya döndüğünde o da durur, çevresindeki yüzlere bakardı. Kimse onu tanımıyordu, o da kimseyi. Ama beklemenin kendisi ona tanıdık geliyordu, neredeyse sıcak.*
>
> *Bir akşam yaşlı bir adam yanına yaklaştı: "Evladım, bir şey mi kaybettin?" Murat gülümsedi. "Hayır," dedi, "galiba yeni buluyorum." Adam anlamadı, yoluna devam etti. Ertesi akşam Murat kavşağa ışık yeşilken geldi ve yıllardır ilk kez arkasına bakmadan karşıya geçti.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Aşağıdaki tabloda hikâyeye ait bazı kavramlar verilmiştir. Tablodaki boş hücreleri hikâyeden hareketle doldurunuz.

Kavram	Hikâyedeki karşılığı
Başkahraman	
Çatışma	
Konu	
Tema	

4.2. Yaşlı adamın sorusundan sonra Murat'ın davranışında bir değişiklik olur. Bu değişikliğin **nedenini** ve **sonucunu** hikâyeden birer kanıt göstererek açıklayınız.

5. Aşağıdaki anıyı okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Gölge Diken Adam***
>
> *Ortaokula başladığım yılın sonbaharıydı. Komşumuz Rıza Amca bir sabah elinde küçük bir zeytin fidanıyla kapımızı çaldı, beni de bahçesine çağırdı. Birlikte çukuru kazdık, fidanı diktik, dibine can suyunu döktük. İşimiz bitince yetmişini çoktan geçmiş olan Rıza Amca toprağa bakıp güldü: "Bunun bol zeytinini ben göremem evladım."*
>
> *Bu söz bana çok tuhaf gelmişti. İnsan, meyvesini göremeyeceği ağacı neden dikerdi? Günlerce annemi, babamı, öğretmenimi bu soruyla bunalttım; hiçbirinin cevabı içime sinmedi.*
>
> *Hafta sonu Rıza Amca beni bahçesinin dibindeki yaşlı ceviz ağacının altına oturttu. "Bunu kim dikti, biliyor musun?" diye sordu. Bilmiyordum. "Ben de bilmiyorum," dedi, "ama altmış yıldır gölgesinde oturuyorum." O an sorumun cevabını buldum: Rıza Amca o sabah bir fidan değil, hiç tanımayacağı insanlar için bir gölge dikmişti. Bugün o zeytinin altından her geçişimde bunu yeniden düşünürüm.*
>
> *(Sınav için yazılmış özgün metin)*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Bu metnin **anı** türünde yazıldığını gösteren **iki** özelliği yazınız. Her özelliği metinden bir ifadeyle destekleyiniz.

5.2. Metnin **ana düşüncesini** ve metindeki **bir yardımcı düşünceyi** yazınız.

6. Aşağıda iki özgün metin verilmiştir. Metinlerden biri hikâye, diğeri anı türündedir. Metinleri okuyup soruları cevaplayınız.

> ***Metin A — Kayıp Kelime***
>
> *Marangoz Halil Usta'nın yanına çırak girdiği ilk hafta Kerem, ustasının sık sık söylediği bir kelimeye takıldı: emek. Usta, bitmiş bir dolabın kapağını okşarken de bir müşteri pazarlık ederken de bu kelimeyi ağzından düşürmüyordu. Bir akşam Kerem dayanamadı: "Usta, emek dediğin ne ki? Çalışmak işte." Halil Usta cevap vermedi, köşedeki budaklı bir ceviz tahtasını gösterdi: "Bundan bir tabure yapacaksın. Bitince konuşuruz."*
>
> *Kerem tam üç hafta o tahtayla uğraştı. İki kez yanlış kesti, bir kez elini sıyırdı, geceleri zımpara sesini rüyasında duydu. Tabure bittiğinde ayakları hafifçe sallanıyordu ama onundu.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Ertesi gün dükkâna gelen bir müşteri tabureyi eline alıp "Buna bu kadar para verilir mi?" diye güldü. Kerem'in yüzü kızardı; bir şey söylemek istedi ama sustu. Müşteri gidince Halil Usta göz ucuyla ona baktı: "Eee, emek neymiş?" Kerem tabureyi okşadı: "Çalışmak değilmiş usta," dedi, "çalıştığın şeye kendinden bir parça bırakmakmış."

(Sınav için yazılmış özgün metin)

Metin B — Sözlükteki Boşluk

Lise ikinci sınıftaydım. Edebiyat öğretmenimiz bir gün tahtaya şu cümleyi yazdı: "Bazı kelimeler sözlükte değil, yaşanmışlıkta gizlidir." O sırada bu cümle bana anlamsız gelmişti. Sözlük, kelimelerin tam da siyah beyaz, sırayla durduğu yer değil miydi?

Yıllar geçti. Babam hastalandığında ben başka bir şehirdeydim. Telefonda sesini duyunca içimde bir şey gerildi; o gerilmeye ne ad vereceğimi bilemedim. Ertesi gün eski sözlüğümü açıp "çaresizlik" kelimesini buldum. Tanımı doğruydu ama bana o telefon sesini, o gerilmeyi veremiyordu.

O gün öğretmenimizin cümlesini anladım.

(Sınav için yazılmış özgün metin)

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Aşağıdaki karşılaştırma tablosunda boş bırakılan hücreleri iki metne dayanarak doldurunuz.

Ölçüt	Metin A	Metin B
Tür		
Gerçeklikle ilişkisi		
Anlamı aranan kelime		

6.2. İki metinde de bir kelimenin anlamı sözlük tanımıyla değil, yaşanan bir deneyimle kavranmaktadır. Bu ortak noktadan hareketle iki metnin **"Anlam Arayışı"** temasıyla ilişkisini **iki cümleyle** açıklayınız.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma
2	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.14. Yorumlama
3	TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme	KB2.13. Yapılandırma
4	TDE2.2. "Anlam Arayışı" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme
5	TDE2.2. "Anlam Arayışı" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma
6	TDE2.2. "Anlam Arayışı" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.7. Karşılaştırma

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	6.2	Toplam
6	6	6	6	6	6	12	14	8	7	6	6	6	5	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: 3+3 (her fark 3 puan).

Beklenen cevap (aşağıdakilerden herhangi ikisi, öğrencinin kendi cümleleriyle):

- Gündelik konuşma bilgi/haber verir; ninni bilgi taşımaz, sıcaklık ve güven duygusu verir.
- Gündelik konuşmada sözcük yalnızca anlamı taşıyan bir araçtır, iş görünce unutulur; ninnide sözcük sesiyle, ezgisiyle etki eder (ezgi, uyak, tekrar, sesin alçalıp yükselmesi).
- Gündelik konuşma anlaşılmak için anlamın kavranmasını gerektirir; ninni anlamı kavranmadan da dinleyene ulaşır (bebek kelimeleri bilmeden susar).

KISMİ PUAN: Yalnızca bir fark doğru yazılmışsa 3 puan. Fark doğru sezilmiş ama metinden cümle aynen aktarılmışsa o fark için 2 puan.

SIFIR PUAN: "Ninni güzeldir, konuşma güzel değildir." gibi metne dayanmayan, açıklamasız cevaplar; boş cevap.

1.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: 3+3.

Metindeki ifade	Beklenen anlam
"sesleriyle konuşur"	Ninnide sözcüklerin etkisi anlamlarından değil, seslerinden, ezgiden, uyaktan ve tekrardan gelir; dinleyen sözcüğün anlamını bilmese de sesin etkisini duyar.
"anlamın taşıyamadığı yükü taşır"	Edebî sözde ses, ölçü ve tekrar; sözcüklerin sözlük anlamıyla aktarılamayan duyguyu, sıcaklığı, etkiyi okura/dinleyene ulaştırır.

KISMİ PUAN: Bir ifade doğru açıklanmışsa 3 puan. İfade yalnızca kısmen açıklanmışsa (ör. "ses önemlidir" deyip anlamla karşılaştırma kurulmamışsa) o satır için 1 puan.

SIFIR PUAN: İfadelerin gerçek anlamıyla açıklanması ("sözcükler konuşur"), metinle ilgisiz ya da boş cevap.

1.3. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: yağmur yağacağını sezdiren, anlamlı ve kurallı cümle 3 puan + cümlede bulunan edebî sanatın doğru adı 3 puan.

Örnek cevaplar (öğrencinin özgün cümlesi beklenir):

- "Yarın bulutlar şehrin üstünde ağlayacak." → kişileştirme (teşhis)
- "Gökyüzü yarın bize gözyaşlarını gönderecek." → kişileştirme (teşhis)
- "Yarın damlalar, kopan bir tespihin taneleri gibi yere dökülecek." → benzetme (teşbih)

Cümlede sanat adı verilen sanatla birebir örtüşmelidir; cümle birden çok sanat içeriyorsa doğru adlandırılan herhangi biri kabul edilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Cümle edebî sanat içeriyor ama sanatın adı yanlış ya da boşsa 3 puan. Sanat adı doğru, cümle yağmur durumunu sezdirmiyorsa 2 puan.

SIFIR PUAN: Cümle edebî sanat içermiyorsa ("Yarın çok yağmur yağacak.") ve sanat adı da yanlışsa; boş cevap.

2.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: her satır 2 puan (bağlam anlamı 1 + çağrışım 1).

İfade	Bağlam anlamı	Uyandırdığı çağrışım
gülün rengi solunca	Gülün (güzelliğin, sevgilinin) solup tükenmesi	Geçicilik, kayıp, hüzün
bahar göçüp	Baharın bitip gitmesi, güzel günlerin sona ermesi	Ayrılık, gurbet, yalnızlık
aşk odu	Aşkın ateşi, içi yakan güçlü sevgi	Acı, özlem, yanıp tutuşma

Anlamca yakın cevaplar kabul edilir.

KISMİ PUAN: Satırda yalnızca bağlam anlamı ya da yalnızca çağrışım doğruysa o satır 1 puan.

SIFIR PUAN: Yalnızca sözlük anlamı yazılıp bağlam kurulmamışsa ("solmak: rengi gitmek") ve çağrışım boşsa; boş cevap.

2.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: 3+3 (her neden 2 puan + dize kanıtı 1 puan).

Beklenen cevaplar (herhangi iki neden):

- Gülün, yani güzelliğin/sevgilinin yok olması → "Gülşende gülün rengi solunca ağlar bülbül"
- Baharın geçip bahçenin ıssız kalması, geriye diken ve kuru yaprak kalması → "Bahar göçüp bağ ıssız kalınca ağlar bülbül" ya da "Dalda diken, yerde yaprak bulunca ağlar bülbül"
- Aşkın içini yakması → "Aşk odu sinesini sarınca ağlar bülbül"
- Derdini dinleyen olmaması, anlaşılamaması → "Kimseler dinlemez, dil susunca ağlar bülbül"

KISMİ PUAN: Neden doğru ama dize kanıtı yanlış ya da yoksa o neden 2 puan. Yalnızca bir neden ve kanıtı yazılmışsa 3 puan.

SIFIR PUAN: Şiirde olmayan nedenler; dizelerin neden açıklanmadan yalnızca aktarılması; boş cevap.

2.3. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: 2+4.

Beklenen cevap: Son beyitte bülbülün ağlayışı **insana, sevgiliden ayrı düşen gönle** bağlanır; şair, ağlayanın yalnızca bir kuş olmadığını, gönlün de bir bülbül gibi ağladığını söyler (2 puan). Örtük ileti: Bülbülün ağlayışı, sevgiliden ayrı kalan insanın acısını anlatır; şiir aslında bir kuşu değil, ayrılık acısı çeken insanı anlatmaktadır. (4 puan; "Sevgiliden ayrılan insan da bülbül gibi yanık yanık ağlar." gibi anlamca yakın cevaplar kabul edilir.)

KISMİ PUAN: Bağlantı (gönül/insan) doğru, örtük ileti yazılmamışsa 2 puan. Örtük ileti sezilmiş ama açık iletiyle karıştırılmışsa ("Bülbül gül solunca ağlar.") 1 puan.

SIFIR PUAN: Bülbülün yalnızca kuş olarak ele alındığı, şiirle ilgisiz ya da boş cevaplar.

3.1. TAM PUAN (12 PUAN)

Puan dağılımı: her cümle 2 puan (doğru biçim 1 + kural 1).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Cümle	Doğru biçim	Uyulmayan kural
1	Sabahın	Özel ad olmayan sözcüklere gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.
2	simitler, poğaçalar ve somunlar	Sıralı (eş görevli) sözcükler arasına virgül konur.
3	Hasan	Kişi adları büyük harfle başlar.
4	herkese	"Herkes" sözcüğünün yazımı: s ile yazılır ("herkez" yanlıştır).
5	bir şey	"Bir şey" ayrı yazılır.
6	var mı	Soru eki "mı, mi, mu, mü" kendinden önceki sözcükten ayrı yazılır.

Kuralın öğrencinin kendi sözcükleriyle anlatılması yeterlidir.

KISMİ PUAN: Doğru biçim yazılıp kural boş ya da yanlışsa o cümle 1 puan. Yanlış sözcük doğru gösterilmiş ama düzeltmesi hatalıysa 0 puan.

SIFIR PUAN: Yanlışın yeri bulunamamışsa ya da doğru biçimler hatalıysa; boş cevap.

3.2. TAM PUAN (14 PUAN)

Puan dağılımı (ölçütlü):

Ölçüt	Puan
Konuya uygunluk: fırın akşam kapanış saatinde betimlenmiş, 5–7 cümle	2
En az iki duyuya ait ayrıntı	2
En az bir benzetme ya da kişileştirme	2
Şiirden en az iki sözcük kullanılmış	2
Tek ana duygu; giriş ve gelişme cümleleri belirgin	2
Yazım kuralları (büyük harf, bitişik/ayrı yazım, ek yazımı): en çok 1 yanlış	2
Noktalama kuralları (cümle sonu, virgül, kesme işareti): en çok 1 yanlış	2

Örnek cevap: "Akşam sokağa yavaşça çökerken fırının ışığı da sönmeye hazırlanıyordu. Buğulu camın ardındaki raflar boşalmış, sabahın sıcak somunlarından geriye yalnızca birkaç kırıntı kalmıştı. Usta, gün boyu yorulan küreğini duvara yasladı; kürek de onun gibi dinlenmek istiyordu sanki. İçeride hâlâ ılık bir ekmek kokusu dolaşıyor, kapının üstündeki zil her açılışta ince bir sesle çınlıyordu. Eşikteki kedi son payını alınca kuyruğunu kıvırıp karanlığa karıştı. Fırının ışığı sönerken sokak, sabahki sıcaklığın hatırasıyla uykuya hazırlandı."

KISMİ PUAN: Her ölçüt kendi puanı içinde değerlendirilir; yazım ya da noktalamada 2–3 yanlış varsa o ölçüt 1 puan, daha fazlasında 0 puan. Cümle sayısı 3–4 ya da 8–9 ise konuya uygunluk ölçütü 1 puan.

SIFIR PUAN: Betimleme yerine olay anlatılmışsa, fırınla ilgisi yoksa, şiir dizeleri aynen aktarılmışsa ya da cevap boşsa.

4.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Puan dağılımı: her hücre 2 puan.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Kavram	Beklenen cevap
Başkahraman	Murat
Çatışma	Murat'ın kendi iç dünyasındaki çatışma: babasını beklemeye devam etme isteği ile geçmişi geride bırakıp yoluna devam etme ihtiyacı arasında kalması (geçmiş ile bugün arasındaki çatışma)
Konu	Babası gittikten sonra yıllarca her kavşakta bekleyen bir gencin, bir akşam bu alışkanlığından kurtulması
Tema	Geçmişle yüzleşme / beklemek ve kabullenme / kendini bulma

KISMİ PUAN: Çatışma yalnızca "Murat ile babası" diye yazılmış, Murat'ın iç dünyasına bağlanmamışsa 1 puan. Konu yerine tema (ya da tema yerine konu) yazılmışsa o hücre 1 puan.

SIFIR PUAN: Hikâyeyle ilgisiz, boş ya da yanlış kişi (ör. "yaşlı adam") yazılan hücreler 0 puan.

4.2. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan dağılımı: neden + kanıt 3 puan, sonuç + kanıt 3 puan, değişikliğin adlandırılması 1 puan.

Beklenen cevap: Yaşlı adamın "Evladım, bir şey mi kaybettin?" sorusu, Murat'ın yıllardır neden beklediğini kendine sormasına, kendi davranışını dışarıdan görmesine yol açar; "galiba yeni buluyorum" cevabı, beklemenin anlamını kavramaya başladığını gösterir (neden). Bunun sonucunda Murat geçmişi geride bırakır: "Ertesi akşam Murat kavşağa ışık yeşilken geldi ve yıllardır ilk kez arkasına bakmadan karşıya geçti." (sonuç). Değişiklik: Murat, geçmişe takılı kalan bekleyişinden kurtulup kabullenmeye ve yoluna devam etmeye geçmiştir.

KISMİ PUAN: Neden ya da sonuçtan yalnızca biri kanıtla açıklanmışsa 3–4 puan. Neden ve sonuç doğru, kanıt gösterilmemişse 4 puan.

SIFIR PUAN: Yalnızca olay özeti yazılmışsa, hikâyeyle ilgisiz yorum ya da boş cevap.

5.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: 3+3 (her özellik 2 puan + metinden kanıt 1 puan).

Beklenen cevaplar (herhangi ikisi):

- Yazar kendi yaşadığı olayı birinci kişinin ağzından anlatır → "Birlikte çukuru kazdık, fidanı diktik", "Bu söz bana çok tuhaf gelmişti."
- Anlatılanlar gerçek yaşama, yazarın geçmişine aittir; belli bir zaman verilir → "Ortaokula başladığım yılın sonbaharıydı."
- Olaylar ve etkileri yazarın kişisel bakış açısıyla, bugünden bakılarak yeniden yorumlanır → "Bugün o zeytinin altından her geçişimde bunu yeniden düşünürüm."
- Yazarın hayatındaki gerçek kişiler yer alır → "Komşumuz Rıza Amca"

KISMİ PUAN: Özellik doğru, kanıt yoksa ya da özellikle ilgisizse o özellik 2 puan. Yalnızca bir özellik ve kanıtı yazılmışsa 3 puan.

SIFIR PUAN: Hikâye ya da deneme türüne ait özellikler yazılmışsa ("olaylar hayal ürünüdür"), metinle ilgisiz ya da boş cevap.

5.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: ana düşünce 4 + yardımcı düşünce 2.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Beklenen cevap:

- Ana düşünce (4 puan): İnsan yalnızca kendisi için değil, kendisinden sonra gelecekler için de iyilik yapmalıdır. / Gerçek iyilik, karşılığını görmeyi beklemeden geleceğe bırakılandır.
- Yardımcı düşünce (2 puan; herhangi biri): Bazı soruların cevabı başkalarının anlatmasıyla değil, yaşanan bir deneyimle bulunur. / Bugün yararlandığımız birçok güzellik, tanımadığımız insanların emeğidir. / Büyüklerin sözleri bazen bir örnekle anlam kazanır.

KISMİ PUAN: Ana düşünce yerine konu yazılmışsa ("Rıza Amca ile zeytin dikmek") 1 puan. Ana düşünce ile yardımcı düşünce yer değiştirmiş ama ikisi de doğruysa 4 puan.

SIFIR PUAN: Metinden bir cümlenin aynen aktarılıp yorum yapılmaması, metinle ilgisiz ya da boş cevap.

6.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan dağılımı: her hücre 1 puan.

Ölçüt	Metin A	Metin B
Tür	Hikâye	Anı
Gerçeklikle ilişkisi	Olaylar kurmacadır; gerçek hayatta yaşanabilecek olaylar hayal gücüyle kurgulanmıştır.	Olaylar yazarın gerçekten yaşadığı olaylardır; yaşanmış gerçeklik aktarılır.
Anlamı aranan kelime	emek	çaresizlik

KISMİ PUAN: Her doğru hücre 1 puan. Tür satırında metinler yer değiştirmişse gerçeklik satırı ancak kendi içinde tutarlıysa puanlanır.

SIFIR PUAN: Boş, metinlerle ilgisiz ya da metinleri karıştıran hücreler 0 puan.

6.2. TAM PUAN (5 PUAN)

Puan dağılımı: iki metni ortak noktada buluşturan birinci cümle 2 puan + temayla ilişkiyi açıklayan ikinci cümle 3 puan.

Örnek cevap: "Kerem 'emek' kelimesini taburesini yaparken, Metin B'nin yazarı da 'çaresizlik' kelimesini babasının hastalığında uzakta kalınca kavrar. Bu yönüyle iki metin de anlamın hazır bir tanımda değil, insanın kendi yaşantısında arandığını ve bu arayışın insanı değiştirdiğini göstererek 'Anlam Arayışı' temasında birleşir."

KISMİ PUAN: Yalnızca bir metne değinilmişse 2 puan. İki metin anılmış ama tema bağlantısı kurulmamışsa 2 puan.

SIFIR PUAN: Yalnızca metinlerin özetlenmesi, temayla ilgisiz ya da boş cevap.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif